

FÜRJNÉ NYESTE EDIT¹

A 21. századi nevelés a tanulók nézeteinek tükrében

A gyermekekről, a nevelésről alkotott nézetek folyamatosan változtak a történelem során. Napjainkban a nevelés, a fejlesztés a gyermek megismerésén keresztül történik; interaktív, kölcsönös kommunikációra épülő folyamat. A tanulmány bemutatja a tanulók meglátásait a jólneveltség fogalmával kapcsolatban, vélekedésüket az iskoláról, tanáraikról, valamint arról, hogy mit tekintenek fontosnak az életben. A tanulók attitűdjének megismerése hozzájárulhat a nevelési-oktatási folyamat interaktív jellegének tudatosabbá válásához, a tanulók megértéséhez, a folyamat eredményességéhez.

1. Szakirodalmi áttekintés a nevelésről

A gyermekkor a személyiség kialakulásának, formálódásának időszaka, melynek során fontos szerepet játszik a nevelés mint tudatos és tervszerű hatások összessége.

Bábosik István a konstruktív életvezetést tekinti napjainkban nevelési értéknek. „Konstruktív életvezetésen olyan életvitelt értünk, amely szociálisan értékes, de egyénileg is eredményes” (Bábosik, 2004, p.13). Karikó Sándor vélekedése szerint a nevelés jóval többet jelent, mint az egyén társadalomba való beilleszkedésének segítése: „a nevelés lényege, célja, küldetése végül is az, hogy a világ humánusabbá, az ember pedig jobbbá váljon. Az egyes egyén (fiatal) ne csupán beépüljön a társadalmi közegébe, a felnőttek világába, hanem változtassa meg azt, vigye előrébb a dolgokat, ha csak kis léptékben is. Miközben, önmaga is haladjon egy teljesebb élet felé” (Karikó, 2010, p. 61).

Az elsődleges szintér az emberi kapcsolatok megismerésére, a társadalmi beilleszkedésre a család. Az ismeretek közvetítője és az egyén önmagához való viszonyának alakítója, képének elsődleges formálója az őt körülvevő családi környezet (N. Kollár–Szabó, 2004).

Az iskola a szocializációs feladatok egy részét átveszi a családtól; feladata azoknak a személyiségjegyeknek a kialakítása, támogatása, melyek a felnőtt életben való boldoguláshoz szükségesek a tanulók számára. A változó világ változó igényeinek való megfelelés rugalmasságot és az élethosszig tartó tanulás eszméjével való azonosulást kíván az egyén részéről, melynek kialakulásában az iskolai szemléletformálás jelentős szereppel bír (Buda, 1999).

¹ edit_nyeste@yahoo.com

Az oktatás és a nevelés iskolai keretek között nem választható szét, az oktatási és a nevelési folyamat áthatja egymást. „Az oktatás nevelő hatásán elsősorban épp ezt értjük, hogy miközben tudást ad, egyszersmind viselkedési mintákkal szolgál, értékeket és normákat közvetít, bizonyos magatartásra készítet és így tovább” (Zrinszky, 2002, p. 161). Réthy Endréné (2016) az iskolával kapcsolatos érzelmek és az érzelmi nevelés fontosságára hívja fel a figyelmet. A nevelés során az érzelmek szerepe jelentős, a pedagógusok saját példájukon keresztül, életörömmükkel, intellektuális örömök, felfedezések nyújtásával, siker és kooperáció megvalósulásának lehetőségével, azok feltételeinek megteremtésével járulhatnak hozzá ahhoz, hogy az iskola a tanulók számára örömforrássá változzon (Réthy, 2016).

A nevelés interaktív jellegére mutat rá Horváth Attila, aki a folyamat során a kölcsönösségre és az azt követő reflexió jelentőségére hívja fel a figyelmet. A nevelés sikere azon múlik, hogy a folyamat résztvevői mennyire tudnak egymás elvárásaihoz igazodni, egyezsége jutni, reflektív kommunikációt folytatni (Horváth, 2010).

2. A kutatás célja

Vizsgálatom a 21. századi iskola tanulóinak attitűdjére irányult. Az iskoláskorú gyermekek a családi nevelés és intézményi nevelés-oktatás folyamatát aktív résztvevőként élik meg. Nézeteik, elvárásaik ismerete pozitívan járulhat hozzá a folyamat eredményességéhez, a nevelés interaktív jellegének tudatosabbá válásához, az iskolai nevelő-oktató munka tervezéséhez.

A kutatás során a következő kérdésekre kerestem választ:

- (1) A tanulók hogyan vélekednek az iskoláról és a pedagógusokról napjainkban?
- (2) A tanulók meglátása szerint mire mondhatjuk, hogy jólnevelt?
- (3) Mely dolgok fontosak az életben a tanulók véleménye szerint?
- (4) Mit hallanak leggyakrabban szüleiktől, tanáraiktól?
- (5) Mit várnak el a tanulók az iskolától, tanáraiktól?
- (6) A tanulók megítélése szerint melyek a legjobban sikerült tanórák?

3. A kutatás menete

A vizsgálatra 2016 októberében két általános iskola tanulóinak részvételével került sor.

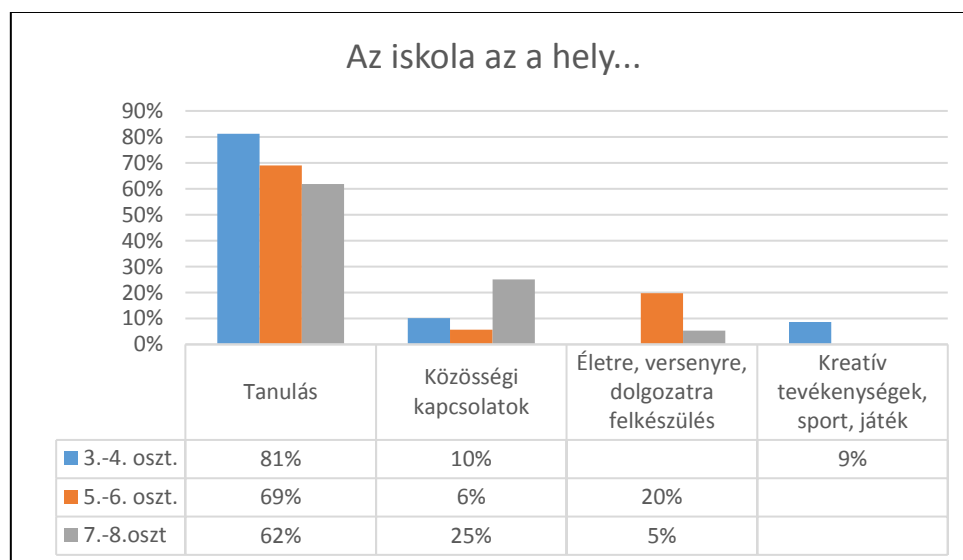
A vizsgálat nyitott végű kérdéseket tartalmazó kérdőívekkel történt. A válaszokat tartalmi összefüggések alapján kategóriákba rendeztem, az egyes kategóriákon belül a válaszok gyakoriságát értékeltem.

A tanulók számára készült 180 kérdőív kérdéseire 153 tanulótól érkezett válasz. A 3–4. osztályban 57 tanuló, az 5–6. osztályban 52 tanuló, a 7–8. osztályban 44 tanuló vállalta a kérdőív kitöltését.

4. A vizsgálat eredményei

4.1 Az iskolára vonatkozó nézetek

„Az gondolom, az iskola az a hely...” kezdetű mondat befejezésével a tanulók leggyakrabban az iskolát mint a tanulás, ismeretszerzés színterét jelölték meg, azonban a tanulás fontossága korcsoportonként csökkenő tendenciát mutat. Az iskola közösségi kapcsolatok színtereként is megjelent, melyet elsődlegesen a 7–8. osztályosok éreznek fontosnak. A 3–4. osztályosok az iskolai kreatív tevékenységek, a sport és a játék lehetőségét emelték ki, míg az 5–6. osztályosok az iskola életre, versenyre, dolgozatra való felkészítő szerepét nevezték meg. Az iskolával kapcsolatos meghatározások között megjelent a munkahely fogalma, mely lehet a tanuló munkahelye és a tanárok munkahelye egyaránt. Az iskola mint a dolgozatírás, értékelés, javítás színtere a felső tagozatos tanulók meghatározásai között szerepel, alsó tagozatban dolgozatra, értékelésre vonatkozó válasz nem érkezett. Az iskolával kapcsolatos negatív megfogalmazás 7–8. osztályban fordult elő, miszerint az iskolában néha rossz, unalmas dolgok történnek. A tanulók leggyakoribb válaszait korcsoport szerinti megoszlásban az 1. táblázat tartalmazza.

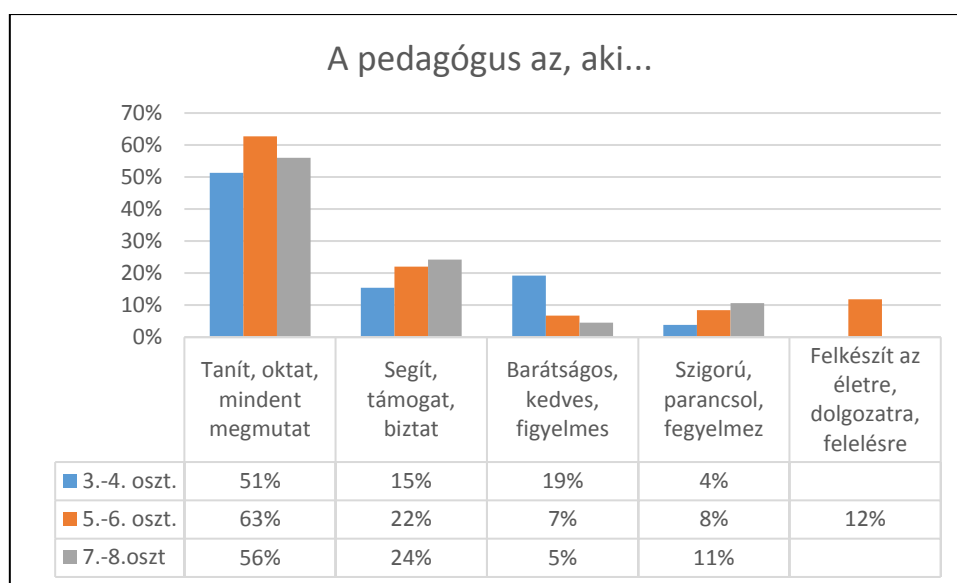

1. táblázat. Az „iskola” értelmezése általános iskolai tanulók körében

Megfigyelhető, hogy az alsó tagozatos tanulók az iskolát a lehetőségekkel, köztük a tudás megszerzésének lehetőségével, élményekkel hozzák leginkább összefüggésbe, míg a felső tagozatosok esetében már megjelenik a kötelesség, a számonkérés, értékelés a válaszok között. Erre utal az iskola munkahelyként való meghatározása, ahol tanuló és tanár egyaránt dolgozik.

4.2 Vélekedések a pedagógus személyéről

„A pedagógus az, aki...” kezdetű mondatban a tanulók a pedagógust tanító, oktató, mindent megmutató személyként definiálták leggyakrabban. A pedagógus segítő, támogató szerepének meghatározása mindhárom korcsoportban jelen van, azonban az életkor előrehaladtával egyre nő. A 3–4. osztályosok a tanítás után közvetlenül a pedagógus személyiségjegyeket emelték ki, miszerint a pedagógus barátságos, kedves, figyelmes, míg ez az arány a felső tagozatban nagymértékű csökkenést mutat. Az alsó tagozatban a pedagógust óvó, védő, felelősséget vállaló, valamint a vigasztaló, békítő, gyermekszerető személyként jellemezték a tanulók. A szigorú, fegyelmező, parancsoló pedagógus képe alsó tagozatból felsőbe lépve növekvő tendenciát mutat. A segítő, támogató szerep egyre nagyobb mértékű emelkedő százaléka mindezek ellenére arra utalhat, hogy a tanulók igénylik a segítséget, a biztatást, azt tekintik „igazi” pedagógusnak, aki mindezt nyújtani tudja számukra. A tanulók leggyakoribb válaszait a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat. A "pedagógus" értelmezése általános iskolás tanulók körében

A felső tagozatos tanulók válaszaik között olvashatjuk:

„A tanár az, aki megtanít érdekes, és kevésbé érdekes, de fontos dolgokra.”

A tanulók részéről tanáraikkal kapcsolatos elvárások is megfogalmazódnak a válaszokban:
„Azért tanít, hogy értelmesebbek legyünk. Normálisan tanít, elmagyaráz dolgokat. Nem tehernek lát minket.”

4.3 Milyen a jól nevelt gyermek?

Arra a kérdésre, ki számít napjainkban jól neveltnek, a tanulók válaszainak 25%-ából a szorgalmas, iskolában odafigyelő, feladatát elvégző, rendszeresen tanuló diák képe rajzolódott ki. A felső tagozatos tanulók válaszaiban a tanulás és az illedelmes, tisztelettudó viselkedés azonos gyakorisággal fordult elő. A tanórán tanúsított magatartás megítélése a jólneveltség mércéje lehet ebben az életkorban: a jól nevelt gyermek a válaszadók szerint tanórán nem szól közbe, nem kiabál, nem hátráltatja a társait. Az alsó tagozatos tanulók véleménye szerint a jól nevelt gyermek nem beszél csúnyán, és szót fogad.

A 7–8. osztályos tanulók a következőképp látják, milyen a jól nevelt gyermek:

„Jól tanul, illedelmes és kedves mindenkivel (de mindenkiben van valami rossz).”

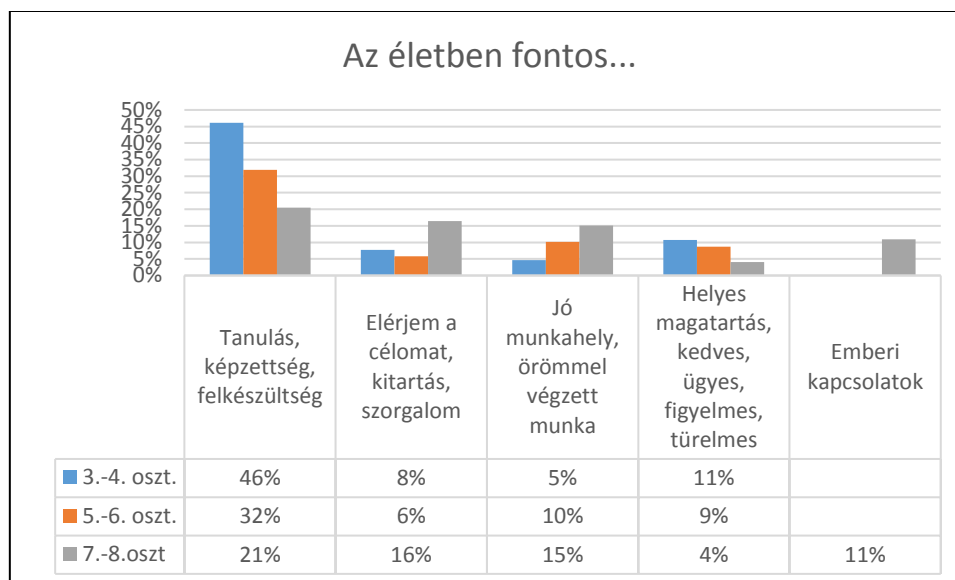
„Magától tanul, nem kell a szüleinek azzal bajlódni, hogy kicsim, most már ne gépezz, hanem gyere tanulni!”

„A felnőttek a kellő tiszteletet megadja, és komolyabb, nem baráti közösségben rendesen tud viselkedni.”

4.4 Fontos dolgok az életben, tanulói vélemények

Arra a kérdésre vonatkozóan, mit tartanak fontosnak az életben, a következőképp alakult a válaszok aránya: a legtöbb tanuló a *tanulás, képzettség, felkészültség* fontosságát emelte ki, ám a kisiskolások válaszai között szerepelt legnagyobb gyakorisággal. A 3–4. osztályban a fontossági sorrendben a második helyen áll a *helyes magatartás, a pozitív személyiségjegyek*, miszerint *kedves, ügyes, figyelmes, türelmes szeretne lenni* a válaszadó. Mindez a környezet által elvárt magatartással hozható kapcsolatba: a kisiskolások fontosnak érzik a felnőttek dicséretét, a pozitív megerősítést. Az 5–6. osztály válaszaiban a második kategóriát a távlati célok jelentik: fontosnak érzik a jó munkahelyet, az örömmel végzett munkát, ezt követték a pozitív személyiségjegyek. 7–8. osztályban a célok elérése, a kitartás, a szorgalom áll a második helyen a fontossági sorrendben, szinte egyezést mutatva a jó munkahely, örömmel végzett munka fontosságával. A tanulók válaszaiban megjelent az emberi, baráti kapcsolatok szerepe, ennek fontossága az életkor előrehaladtával növekvő tendenciát mutatott. A kisiskolások válaszaiban a szeretet igénye, mely így hangzott: *„szeressünk másokat, és minket*

is szeressenek”. A 7–8. osztály tanulói viszont a következőket fogalmazták meg: fontos, hogy „önmagunk legyünk, és büszkék legyünk önmagunkra.” A tanulók leggyakoribb válaszait a 3. táblázat tartalmazza.

3. táblázat: Mi fontos az életben?

Az érzelmek, az öröm kisiskoláskorban motiváló hatással bírnak a gyermek társadalomhoz, megismeréshez való viszonyára, meghatározóak személyiségének kibontakozásában, jellemének változásában. (Kiss, 1995) A gyermekkorból a serdülőkorba való átmenet időszakában az önállóság igénye nő, a tanulók számára fontossá válik az énhatékonyság, önálló világnézetet próbálnak kialakítani, miközben szükségük van megerősítésre, melyet egyre inkább a kortársaiktól várnak (Szilágyi, 1995).

A 7–8. osztályosok válaszai szerint az életben fontos:

„Az embernek legyenek barátai, számíthasson rájuk és mindig légy önmagad.”

„Felnőtt koromban azt a munkát végezhessem, ahol kiteljesedhetek, amiben önmagam lehetek, amit örömmel végezhetek.”

4.5 Szülők, pedagógusok által közvetített célok a tanulók válaszai alapján

A tanulókat arról kérdeztem, milyen intelmeket hallanak otthon, valamint az iskolában leggyakrabban, válaszaikból próbáltam megtudni, mely célok elérésére irányul a családi és iskolai nevelés. 3–4. osztályban leggyakrabban dicséretre számoltak be a gyermekek, valamint a mindennapi élettel, tanulással, környezetük rendjével kapcsolatos intelmekről. Időnként magatartásra vonatkozó figyelmeztetés is előfordult.

„A tanáraimtól gyakran azt hallom...” kezdetű mondatot a következőképp fejezte be egy kisiskolás: „Ügyes vagy. Nekem ez nagyon fontos és ettől boldogan megyek haza.”

5–6. osztályban a tanulással, órai munkával kapcsolatos figyelmeztetésekről, tanácsokról számoltak be a tanulók leggyakrabban.

Válaszaik szerint az iskolában a következőket hallják:

„A gyakorlás meghozza a gyümölcsét.”

„Figyelj ide órán, otthon kevesebbet kell tanulnod.”

Elhangzanak dicsértek is, miszerint a tanuló, az osztály ügyes volt, jól dolgoztak, valamint biztatás:

„Ha valamit nem értek, akkor nem kell kétségbeesni.”

Az otthon elhangzottakról a következőket írták az 5–6. osztályosok: „Az a fontos, hogy mindent megtegyek.” „Tanulj, és hozz haza jó jegyeket, de tudom, hogy ezt nem azért mondják nekem, hogy ne legyen idő semmire, hanem azért mondják, hogy egy jó sulit vegyen fel.”

A 7–8. osztályosok válaszaik szerint a nevelési célok között szintén elsődleges szerepet játszik a tanulás fontossága. Az iskolában gyakran hallott mondatokról a következőképp számolnak be a diákok: „Magunk miatt kell tanulnunk, mert ez nekünk fontos, hogy boldoguljunk az életben és jó szakmánk legyen.”

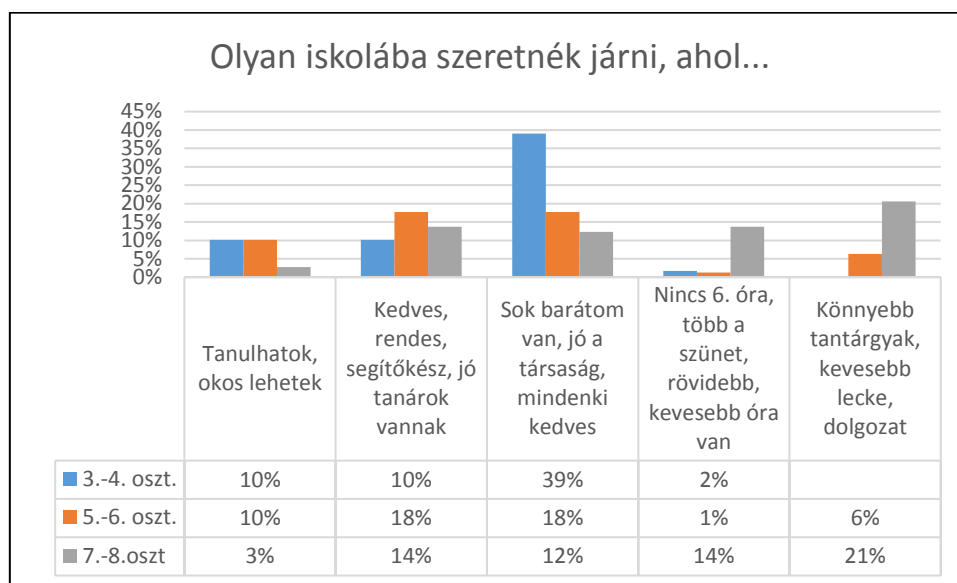
Otthonukban is nagymértékben hangsúlyozzák a tanulás fontosságát, a távlati célok kitűzését: „Tanuljak, mert ezzel lehetek okosabb.” „Ha nem tanulsz, nem vesznek fel sehová!” „Olyan szakmát válasszak, amit szeretek.”

Összességében véve a tanulásra való biztatás az, melyről leggyakrabban beszámolnak a tanulók otthonukkal és az iskolával kapcsolatban. Míg kisiskolásoknál nagyobb számban említik a dicséretet, felső tagozatban egyre inkább a távlati célok, a továbbtanulással, az iskolaválasztással kapcsolatos intelmek kerülnek előtérbe.

4.6 A tanulók elvárásai az iskolával szemben

A tanulók iskolával kapcsolatos elvárásai nagyrészt a társak személyére, magatartására, a pedagógusok személyére és a derűs légkörre, másrészt az iskolára mint intézményre irányultak. 3–4. osztályos és 5–6. osztályos tanulók egyenlő arányban választották a tanulás lehetőségét, olyan iskolát, ahol okosak lehetnek. Kedves, segítőkész, jó tanárok jelenlétét az 5–6. osztály tanulói választották legmagasabb arányban. Az alsó tagozatból felső tagozatba kerüléssel az 5. osztály tanulói fokozottan igénylik az odafigyelést és a személyes kapcsolatot tanáraikkal. A tanulók fontosnak vélték a társakkal való kapcsolatot: legyenek kedvesek, barátságosak a

gyerekek, sok legyen a barát, jó a társaság, a tanulás legyen játékos, érdekes. A felső tagozatosok részéről az elvárások csökkentésének igénye is megfogalmazódik. Különösen a 7–8. osztály tanulóinak válaszaiban szembetűnő: olyan iskolába szeretnék járni, ahol nincs 6. óra, több a szünet, rövidebb, kevesebb óra van, könnyebbek a tantárgyak, kevesebb a lecke, a dolgozat, kevesebb vagy könnyebb a tananyag. A leggyakoribb válaszokat a 4. táblázat mutatja be.

4. táblázat. A „jó iskola” értelmezése általános iskolás tanulók körében

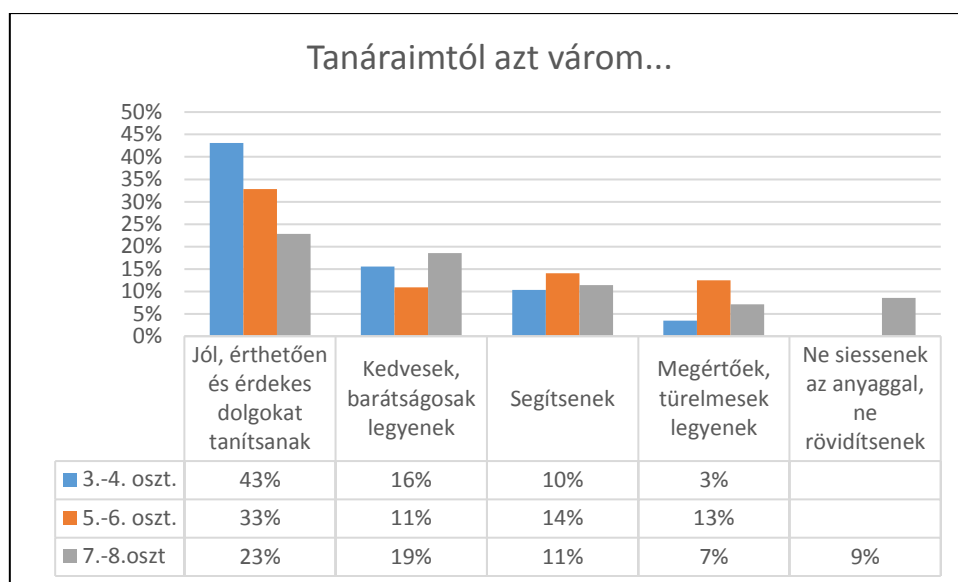
Az 5–6. osztály tanulóinak válasza szerint: „Olyan iskolába szeretnék járni, ahol megtapasztaljuk, amit tanulunk.” „Az iskolában olyan tanárok tanítanak, akik még a legnehezebb feladatokra is rá tudnak vezetni.”

A 7–8. osztályban adott válaszok szerint: „Ahol inspirálnának arra, hogy tanulj, és ahol többet tudsz kihozni magadból.” „Elfogadják az ember olyannak, amilyen.” „Jól tanítanak, kedvesek és viccesek a tanárok, és olyan gyerekek járnak oda, akik megértőek és jó barátok lehetnének.” „A tanárok partnerként tekintenek egy gyerekre.”

4.7 Mit várnak a tanulók tanáraiktól?

A pedagógus személye meghatározó lehet a nevelési-oktatási folyamat során, a tanulók iskolával kapcsolatos attitűdjének alakulásában jelentős szerepe van. Tanáraikkal kapcsolatban mindhárom korosztályban megjelentek a tanítással kapcsolatos elvárások: jól, érthetően magyarázott, őket érdeklő dolgokkal szeretnék foglalkozni a tanulók. A pedagógus személyére vonatkozó elvárásaikat is megfogalmazták: legyen kedves, barátságos, segítse a

tanulásban tanítványait, megértő és türelmes legyen velük. Kisiskolásoknál az érzelmi kötődés szerepe is megjelent, fontos számukra, hogy érezzék tanítóik szeretetét. 5–6. osztályban jelentős annak az igénye, hogy a segítséget, a támogatást érezzék tanáraiktól. Megjelent a differenciálás igénye is. 7–8. osztályban támogatást, valamint a munkatempó csökkentését várják a tanulók. A tanulók leggyakoribb válaszait az 5. táblázat mutatja be.

5. táblázat. A „jó pedagógus” értelmezése általános iskolás tanulók körében

„A tanáraitmtól azt várom...” kezdetű mondatot a következőképp fejezték be a 3.-4. osztályosok: „Segítsenek okosnak lenni.” „Jóra, okosságra, mindenre tanítsanak.”

Az 5–6. osztály tanulóinak elvárásai között olvasható: „Jó órákat tartsanak, ahol a gyerek figyelme nem kalandozik el.”

7–8. osztályban a következőképp fogalmazták meg a tanulók elvárásait: „Biztassanak, támogassanak és segítsenek, hogy minél jobb eredményeket érjek el.” „Segítsenek rájönni, hogy milyen területen érvényesülhetek felnőtt koromban, hogy olyan munkát végezhessek, ami boldoggá tesz.” „Ne siessenek annyira a tananyaggal és ne rövidítsenek annyit.” „Vegyük figyelembe a gyermek tanulási gyorsaságát, megfelelően adják le a tananyagot, és legyenek türelmesek, valamint néha próbáljanak meg egy kis játékosságot belevinni a mindennapos órákba.”

4.8 A legjobb tanórak a tanulók nézete szerint

A tanulók megfogalmazták véleményüket a legjobbnak ítélt tanórákról. A 3–4. osztály válaszai között kiemelkedő a játékos tanulás, a játék szerepe az órákon, mindez életkorukból is adódik.

Fontosnak vélték a vidám légkört, amikor jól érzik magukat, az új dolgok tanulását. 5–6. osztályban emellett megjelent az érdeklődést keltő dolgokkal való foglalkozás, valamint a figyelem igénye a tanárok részéről: a legjobb tanóra, amikor beszélgetnek, a tanár meghallgatja a tanulókat. 7–8. osztályban elsődlegesként szerepel a tanórák szervezésére vonatkozó igény: azok a tanórák a legjobbak, amelyeken nemcsak elméletet vesznek, hanem kísérleteznek. Felső tagozatban a tananyaghoz kapcsolódó filmek, a digitális eszközök használatának igénye is szerepelt a válaszok között.

Tanulói vélemények között a következőket olvashatjuk a legjobb tanórákról: *„Közösen beszélgetünk, filmet nézünk, vagy tanulással kapcsolatos játékokat játszunk.”* *„Mindenki elmondhatja a véleményét, mintha beszélgetnénk, és nem a száraz anyagot másoljuk a tábláról.”* *„Látszik, hogy a tanár szereti, amit csinál.”* *„Nem rohanunk az anyaggal.”*

5. Összegzés

A vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy a 21. századi iskola a tanulók meglátása szerint elsődlegesen a tanulás színtere, másodsorban közösségi kapcsolatok színtereként szolgál; a közösségi kapcsolatok az életkor növekedésével egyre fontosabbnak bizonyultak. Az alsó tagozatosok számára az iskola lehetőségeket, élményt is jelent, míg a felső tagozatos diákok számára inkább kötelesség. A pedagógus személyével kapcsolatban a tanulók tanáraik segítő, támogató, biztató szerepét emelték ki. A pedagógusról alkotott kép alsó tagozatban pozitív, felső tagozatban árnyalt képet mutat, megjelenik a tanár fegyelmező szerepe is.

A jól nevelt gyermek a tanulók meghatározása szerint korcsoportonként eltérést mutat. A kisiskolások a szorgalmat, az iskolai teljesítményt nevezték meg kritériumként, felső tagozatban a tanórán tanúsított magatartás és az illedelmes, tisztelettudó viselkedés a jólneveltség mércéje.

A kisiskolások véleménye szerint az életben a jó tanulmányi eredmény, a felső tagozatosok számára a távlati célok, a jó munkahely, valamint az ahhoz vezető út: a kitartás, a szorgalom, valamint az emberi, baráti kapcsolatok fontosak.

A tanórák a tanulók megítélése szerint akkor a legjobbak, ha derűs, barátságos a légkör, közösen gondolkodhatnak a pedagógussal, érdekes, új dolgokat tanulhatnak, mely az élethez kapcsolódik, gyakorlati feladatokhoz köthető, mindez elvárásként is megfogalmazódott részükről az iskolával szemben. A kooperatív tanulás és a projektmódszer ezen tanulói igényeknek megfelelő tanulásszervezési forma, és a személyiségformálás hatékony eszköze lehet.

BIBLIOGRÁFIA

- Bábosik, I. (2004). *Neveléstudományok*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Buda, M. (1999). Minőség és szelekció. *Educatio*, 1999. 8. évf. 3. sz. pp. 517–532. [online] <http://www.edu-online.eu/hu/letoltes.php?fid=tartalomssor/1412> [2016.02.09.13:03]
- Dr. Kiss, L. (1995). A kisiskoláskor. In: Dr. Geréb, Gy. (Ed): *Pszichológia*. (pp. 211–235). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Dr. Szilágyi, V. (1995). A prepubertás. In: Dr. Geréb, Gy. (Ed): *Pszichológia*. (pp. 242–253). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Horváth, A. (2010). Ki nevel, kit? A nevelés interaktív természetéről. In: Karikó, S. (Ed): *A nevelés mint érték*. (pp. 69 –78). Budapest: Áron kiadó, Brozsek Kiadó.
- Karikó, S. (2010). Nevelési mítoszok- mi végre? Alkalmazott filozófiai megfontolások. In: Karikó, S. (Ed): *A nevelés mint érték*. (pp. 51– 66). Budapest: Áron kiadó, Brozsek Kiadó.
- N. Kollár, K. – Szabó, É. (2004). *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Réthy, E. (2016). Miért fontos a tanárok kiegyensúlyozott érzelmi élete, elégedettsége, jól-léte? *Iskolakultúra*. 2016. 26. évf. 2. sz. pp. 88 – 99.[online] <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/2016/02/07.pdf> [2016.11.07.17:02]
- Zrinszky, L. (2002). *Neveléstudományok*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.

FÜRJÉ NYESTE, EDIT

21ST CENTURY EDUCATION IN THE LIGHT OF STUDENTS' VIEWS

Views about children and education have been changing continuously throughout history. Nowadays education and development are based on understanding the children, and this is an interactive process built upon mutual communication. The study shows students' views regarding the concept of good manners, and their opinion about their school, teachers and also what they thought was important in life. Learning about the attitudes of students may contribute to making the interactive nature of the educational-teaching process more conscious, to the understanding of students, and the success of the process itself.